

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 95 0 П 036074 20 Рев
Бања Лука, 21.12.2021. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Виоланде Шубарић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Биљане Томић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља С.С. из Љ., заступан по пуномоћнику М.Р., адвокату из С., против туженог Т.о. а.д. С., ради накнаде штете, одлучујући о ревизији туженог против пресуде Окружног суда у Требињу број 95 0 П 036074 19 Гж 2 од 18.11.2019. године, на сједници одржаној 21.12.2021. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Одбија се захтјев тужитеља за накнаду трошкова ревизионог поступка.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Требињу број 95 0 П 036074 18 П 2 од 22.4.2019. године обавезан је тужени да на име трошкова лијечења исплати тужитељу износ од 386,50 КМ са каматом почев од 08.3.2013. године до исплате те на име изгубљене зараде у периоду од 08.3.2013. - 18.6.2018. године износ од 31.730,00 КМ, а од 19.6.2018. године па убудуће износ од по 501,00 КМ мјесечно, са законском затезном каматом од дана доспијећа сваког појединог мјесечног износа па до исплате и уз накнаду парничних трошкова у износу од 8.087,03 КМ са каматом од дана пресуђења до исплате. Са преосталим дијелом тужбеног захтјева тужитељ је одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Требињу број 95 0 П 036074 19 Гж 2 од 18.11.2019. године жалба туженог је дјелимично усвојена и првостепена пресуда преиначена у досуђујућем дијелу одлуке о изгубљеној заради тако што је обавезан тужени да на име изгубљене зараде у периоду од 08.3.2013. – 22.4.2019. године исплати тужитељу износ од 26.500,35 КМ, а од 22.4.2019. године па убудуће износ од по 430,90 КМ мјесечно, све са законском затезном каматом од дана доспијећа сваког појединог мјесечног износа па до исплате, слиједом чега су и досуђени парнични трошкови снижени на износ од 7.325,60 КМ, док је у преосталом досуђујућем дијелу жалба одбијена.

Благовременом ревизијом тужени побија другостепену пресуду у дијелу којим је одбијена његова жалба и то због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се обје нижестепене пресуде у побијаном дијелу преиначе тако да се тужбени захтјев одбије или да се исте у том дијелу укину и предмет врати на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужитељ предлаже да се ревизија одбаци као недопуштена или одбије као неоснована.

Ревизија није основана.

Тужбом се тражи накнада материјалне штете коју је тужитељ претрпио због повређивања у саобраћајној незгоди.

Према утврђеном чињеничном стању, дана 08.3.2013. године у мјесту Г. код Т. је дошло до саобраћајне незгоде у којој је теретно возило марке Р., којим је управљао Ц.П., ударило у путничко возило којим је управљао тужитељ; овом приликом тужитељ је задобио тешке тјелесне повреде у виду нагњечења главе, грудног коша и слабинског дијела кичме, прелома лијевог кољена, лијевог скочног зглоба и десног ручног зглоба са руптурама тетива и лигамената; на дан штетног догађаја возило марке Р., чији возач је скривио саобраћајну незгоду, било је осигурано код туженог; тужитељ је имао 50 година у вријеме када се десила предметна саобраћајна незгода и приходе је остваривао бавећи се пољопривредом (перадарством, земљорадњом и воћарством); услијед задобијених повреда радна способност тужитеља је умањена у проценту од 70% јер исти може обављати само лаке послове у пољопривреди, док је потпуно неспособан за обављање тешких послова, а средње тешке послове може обављати у проценту од 50%; осим свог земљишта, тужитељ обрађује и земљиште које је узео у закуп; будући да више не може да обавља већину послова које је обављао прије штетног догађаја, тужитељ је приморан да плаћа туђу радну снагу; тужени је тужитељу накнаду нематеријалне штете исплатио у вансудском поступку, а дјелимично и у току вођења ове парнице.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања првостепени суд је тужитељу досудио материјалну штету на име трошкова лијечења, чију висину је утврдио на основу приложених рачуна и признаница, те изгубљену зараду у облику мјесечне ренте почев од дана штетног догађаја па убудуће, чију висину је утврдио на основу исказа тужитеља и свједока те вјештачењем по вјештаку пољопривредне струке.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правна схватања првостепеног суда с тим што је обавезу плаћања мјесечне ренте снизио, обзиром да је у налазу и мишљењу вјештака пољопривредне струке нашао математичке погрешке.

Другостепена одлука је правилна.

Чланом 195. став 1. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО) је прописано да онај који другоме нанесе

тјелесну повреду или му наруши здравље дужан је истоме накнадити трошкове лијечења и друге потребне трошкове с тим у вези, као и зараду изгубљену услијед неспособности за рад за вријеме лијечења. Према одредбама члана 195. став 2. ЗОО, ако повријеђени због потпуне или дјелимичне неспособности за рад губи зараду, или су му потребе трајно повећане, или су могућности његовог даљег развијања и напредовања уништене или смањене, одговорно лице му је дужно плаћати одређену новчану ренту, као накнаду за ту штету. Кад је ријеч о овој штети, треба разликовати изгубљену зараду до доношења судске одлуке и изгубљену зараду која се очекује и која ће се досудити за убудуће, а која настаје од момента доношења пресуде па надаље, што је уствари рента. Члан 188. ЗОО одређује опште принципе и услове накнаде у облику новчане ренте.

Под трошковима лијечења треба подразумијевати трошкове који су настали лијечењем тјелесне повреде или нарушења здравља као што су трошкови у здравственим установама, дати за пружање медицинских услуга, прегледа, болничке његе, боравка у центрима за рехабилитацију, трошкови операције, набавке лијекова и сл. Тужитељ је поставио захтјев за накнаду материјалне штете на име трошкова његовог лијечења и рехабилитације (из стања списка произлази да су ти трошкови били пријекно потребни и корисни). Нижестепени судови су њихову висину утврдили на основу приложених материјалних доказа, а ревизијом се одлука о овом дијелу тужбеног захтјева посебно и не побија.

Када је ријеч о имовинској штети у вези са тјелесним повредама и нарушењем здравља, они сами за себе не могу бити основа за накнаду штете, већ губитак или умањење зараде, као посљедица проузрокованог губитка одн. умањења радне способности. Битно је то да је трајно тјелесно оштећење код оштећеног довело до умањења опште или професионалне радне способности, те да се то одражава у могућности привређивања послјије тјелесне повреде.

Нису основани приговори ревизије о погрешној примјени материјалног права приликом доношења одлуке о новчаној ренти као виду материјалне штете због губитка очекиване зараде. Ова одлука је утемељена на правилној интерпретацији члана 195. став 2. у вези са чланом 185. ЗОО, према којима накнада штете због изгубљене зараде, као посљедице смањења радне способности, представља умањење у имовини оштећеног услијед немогућности да својим радом остварује приходе у оном обиму у којем их је остваривао до штетног догађаја, па је одговорно лице дужно успоставити оно стање у имовини оштећеног које је било прије него што је штета настала одн. какво би било да није дошло до његовог повређивања. Зараду треба схватити у ширем смислу ријечи, као имовинску корист која потиче од рада. Она се остварује како у радном односу тако и ван њега. Ако је оштећени земљорадник и због смањене радне способности није више способан да обавља тешке физичке послове, за које зато треба узимати туђу радну снагу, онда му припада одговарајућа накнада у облику ренте. Њему ова накнада припада и у случају када су, за вријеме када није могао да ради у свом газдинству, други чланови његовог домаћинства радили послове које би иначе он обављао, јер је тиме умањен његов удио у заједничком доприносу чланова домаћинства на одржавању одн. унапређењу газдинства.

У вријеме повређивања тужитељ је имао пољопривредно газдинство и приходе је остваривао од земљорадње (узгој дувана, лука, кромпира и паприка), воћарства и перадарства (узгој кока носилца и ђурки). Због тежине и карактера повреда тужитељ више није способан за обављање претежног дијела послова у свом газдинству, које је обављао прије штетног догађаја, па је присиљен да плаћа најамну радну снагу у већем обиму него раније, чиме трпи мањак у својој имовини (члан 155. ЗОО), па му је правилно досуђена накнада штете у складу са чланом 195. став 2. ЗОО и то од момента штетног догађаја па убудуће, све док се околности не промијене. Висина ренте је правилно утврђена у износу који одговара изгубљеној мјесечној заради тужитеља.

У смислу општеприхваћених ставова које је заузела судска пракса, кад је инвалидност односно неспособност за рад дијелом посљедица болести као природног фактора, а дијелом штетног догађаја као људске радње, код утврђења обима имовинске штете због смањења радне способности и с тим у вези губитка зараде, коју би тужитељ радом остварио да није дошло до његовог повређивања у саобраћајној незгоди, узима се да је штета искључиво резултат задобијене повреде односно људске радње (одлука Врховног суда БиХ број Рев-23/87 од 28.9.1987. године, одлука Врховног суда БиХ број Пж-22/88 од 20.10.1988. године и одлука Врховног суда БиХ број Рев-140/90 од 28.11.1990. године). Стога се не може прихватити основаним приговор ревизије да због обољења дискус херније, које је наступило неколико година након штетног догађаја, тужитељ није способан за дуже стајање и ношење терета, поготово што на ову околност тужени није извео одговарајуће доказе. Овдје треба имати у виду да се налаз и мишљење медицинског вјештака темељи на повредама задобијеним у саобраћајној незгоди, а не на касније насталом обољењу тужитеља.

ЗОО прописује да ће суд, узимајући у обзир и околности које су наступиле послје проузроковања штете, укључујући измаклу корист, досудити накнаду у износу који је потребан да се оштећеникова материјална ситуација доведе у оно стање у коме би се налазила да није било штетне радње или пропуштања (чл. 154, 185, 189. и 190). Како је у овом случају због посљедица повређивања тужитељ трпио губитак у имовини због немогућности да радом стиче зарату коју је стицао до повређивања, то је тужени у обавези да тужитељу накнади штету коју је због посљедица повређивања претрпио.

Сходно наведеним законским одредбама, тужитељу, који је редовно остваривао приходе од пољопривредне производње, иако је своје газдинство регистровао као некомерцијално, припада право на накнаду материјалне штете због изгубљене зараде коју није могао остварити због деликтне радње штетника. И у случају да тужитељ није регистровао своје пољопривредно газдинство код надлежног органа, имао би право на накнаду штете уколико докаже да је у вријеме повређивања остваривао приходе од пољопривредне производње, што је он у конкретном случају и доказао. Стога је без значаја позивање ревидента на потврду АПИФ-а из које произилази да газдинство тужитеља није било регистровано као комерцијално.

До штетног догађаја тужитељ је био здрав и радио је све пољопривредне послове, а као посљедица штетног догађаја, према утврђењу медицинског вјештака Д.М., специјалисте опште хирургије, услиједило је умањење његове

животне активности од 21%, што је условило на само да своје животне активности обавља уз повећане напоре (што спада у сферу накнаде неимовинске штете), него и стварно опадање његове радне способности, које се манифестује у томе што су ефекти његовог рада умањени за 70% (према утврђењу медицинског вјештака А.К., специјалисте медицине рада), будући да тужитељ више није у могућности да због тешкоћа у кретању и смањене покретљивости десне шаке, који су непосредна посљедица повреда претрпљених у саобраћајном удесу, обавља већину послова које је раније обављао (уопште не може обављати теже пољопривредне послове као што је узгој духана и поврћа, а средње тешке пољопривредне радове може да обавља само дјелимично), те да због тога мјесечно губи зараду у износу обрачунатом по пољопривредном вјештаку М.К.. Описани чињенични закључак другостепени суд је детаљно образложио, оцијенивши при томе неоснованим жалбене наводе туженог, који се понављају и у ревизији, а коју оцјену као правилну прихвата и овај суд.

Неосновано се ревизија позива на разлике у налазима и мишљењима вјештака медицинске струке Д.М. и А.К.. Наиме, ови вјештаци се нису читовали на исте околности. Вјештак Д.М., који је специјалиста опште хирургије, није имао задатак да се изјашњава о умањењу радне способности тужитеља, јер то није у домену његове специјалности, већ о степену умањења тужитељеве опште животне активности, док се о умањењу радне способности тужитеља изјаснила вјештак А.К., специјалиста медицине рада. Међутим, и по мишљењу вјештака Д.М., тужитељ је способан само за обављање појединих пољопривредних послова као што је храњење кока те брање воћа и грожђа, али уз појачане напоре, што није у колизији са мишљењем вјештака А.К. да је тужитељ способан да обавља само лакше послове у пољопривреди, а да средње тешке послове може само да дјелимично обавља, док тешке послове (каква је већина радова у пољопривреди) уопште не може обављати. Из налаза и мишљења овог вјештака произлази да је тужитељ приморан да носи ортозу за ручни зглоб, због чега су му покрети ограничени, стисак шаке ослабљен, а мишићи хипотрофирани. Стога он не може обављати послове који захтијевају рад са обје руке као што је хватање, дизање и ношење терета, нити послове који захтијевају ротацију ручног зглоба, не може носити вреће од 25 кг, не може товарити коке и гајбе у ауто, не може бацати ђубриво ни садити и брати дуван (што се ради 5 - 6 пута годишње) као ни паприке, не може развлачити фолију ни забадати кочеве у земљу, не може орати, фрезати и прскати са пумпом од 15-20 кг, не може ручно окопавати лук као ни вршити друге радове који захтијевају дуго стајање, ходање те подизање и ношење терета. Он је само способан да контролише вентилацију, да чисти и дезинфикује објекте, да уговара продају и да обавља сличне послове који не захтијевају већи физички напор.

Супротно ревизионим наводима, нижестепени судови су правилно и свеобухватно оцијенили проведене доказе, сходно правилима прописаним у члану 8. Закона о парничном поступку ("Службени гласник Републике Српске" број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), при чему су изјаве свједока и тужитеља довели у везу са материјалним доказима, налазима и мишљењима вјештака медицинске, пољопривредне и геодетске струке те чињеницама које је сам суд непосредно установио на лицу мјеста приликом увиђаја.

Стога није тачна тврдња ревизије да је вјештак пољопривредне струке обрачунао изгубљену зараду тужитеља само на основу изјава тужитеља и

свједока. Наиме, он је, заједно са вјештаком геодетске струке, који је утврдио површину земљишта коју обрађује тужитељ, био присутан увиђају на лицу мјеста те је непосредним увидом утврдио шта тужитељ узгаја на властитом земљишту као и ономе које је узео у закуп од трећих лица, пописао је број затечених кока носиља те воћна стабла и винову лозу, па на основу тога, сходно задатку који му је дао суд, утврдио висину зараде коју тужитељ губи због немогућности обављања већине пољопривредних послова које је обављао прије штетног догађаја.

Из напријед изнесених разлога ревизију је ваљало одбити као неосновану и ријешити као у изреци (члан 248. ЗПП).

По оцјени овога суда, трошкови тужитеља за састав одговора на ревизију нису били потребни за вођење ове парнице па му из тог разлога нису досуђени (члан 387. у вези са чланом 397. став 1. ЗПП).

Предсједник вијећа
Виоланда Шубарић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић